

Висновки

Сучасне суспільство описується рядом схем і моделей ідеологічних, політичних й економічних взаємовідносин, які неможливо звести, наприклад, до дихотомії "капіталізм - соціалізм" і недостатньо описати у форматі символічних структур X- і Y-економік. Напрямок на вдосконалення методів моделювання інституційних стосунків, здатних забезпечити наочність та вимірювальність інституційної суті, дозволить забезпечити інституційну теорію надійним інструментарієм ідентифікації, формалізації та структуризації вмісту соціально-економічних систем. Таким чином, виникають методологічні передумови для розробки концепції конструктивного інституціоналізму, що базується на дослідженні природи інститутів і розкриває можливості будівництва багаторівневих моделей конструктивних суспільних взаємовідносин.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Норт Д. Понимание процесса экономических изменений / Д. Норт ; [пер. с англ. К. Мартынова, Н. Эдельмана]. - М. : Изд. дом Гос. ун-та Высшей школы экономики, 2010. - 256 с.
2. Кирдина С. Г. Институциональные матрицы: понятие идеологии / С. Г. Кирдина [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://kirdina.ru/book/content.shtml>.
3. Чаленко А. Ю. Введение в институционализм или новая системная парадигма (16.05.2011) / А. Ю. Чаленко [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.capital-rus.ru/articles/article/184432/>.
4. Горчакова Е. Н. Концепция конструктивного подхода : [монография] / Е. Н. Горчакова - Донецк : Східний видавничий дім, 2011. - 108 с.
5. Горчакова О. М. Концепция конструктивной экономики / О. М. Горчакова // Актуальные проблемы экономики. - 2011. - № 12 (126). - С. 17-24.

О. Horchakova

DEVELOPING INSTITUTIONAL MODEL OF ECONOMY

The model of institutional matrix, built on methodology of ternar design, offered in-process allows the high-quality, quantitative and structural parameters of socio-economic relations.

Key words: structure, matrix, institutional, methodology, hierarchy, form, relations.

© О. Горчакова

Надійшла до редакції 12.09.2012

УДК 65.01 (075.8) : 338.24

СОЦІАЛЬНІСТЬ: ЇЇ ОЦІНКА ТА МОЖЛИВОСТІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В РОЗРІЗІ РЕГІОНІВ

ОЛЕНА КАХОВСЬКА,

кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри державного управління та місцевого самоврядування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України

У статті розкрито суть категорії "соціальність" і на цій основі узагальнено міру її прояву в національному просторі. Показано динаміку диференціації регіонів упродовж 1997 - 2010 рр. за різними макропоказниками, що забезпечують розвиток соціальності в процесі становлення соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Ключові слова: соціальність, оцінка, країна, регіони, диференціація, прояви, деструкції.

Постановка проблеми. Україною від самого початку проголошення незалежності здійснюється пошук форм і методів реалізації соціального призначення держави. У цьому руслі проводяться трансформаційні перетворення, пов'язані з активізацією економічної діяльності ринкових суб'єктів господарювання. Усі ці зміни проходять як у країні взагалі, так і в її регіонах та їх адміністративно-територіальних одиницях. І, що головне, регіони, які у своїй

сукупності є базою формування соціальності, усе більшою мірою мають перетворюватися на центри забезпечення соціальної динаміки. Проте це не проста справа, оскільки кожна територія має свої чітко виокремлені як відмінності, так і специфічні особливості. Ідеться про спеціалізацію, природно-кліматичні умови, рівень розвитку, стан ринку праці тощо. До того ж наявні відмінності доповнюються штучно створеними в процесі функціонування суб'єктів еконо-

№ 5 (119) вересень-жовтень 2012 р.

міки, що не дозволяє типізувати управлінські дії регіональних органів влади з усунення деструктивних проявів соціального й економічного характеру. Саме на цих аспектах проблеми щодо посилення соціальної функції зосереджена увага наукової та практичної думки країни.

Аналіз досліджень і публікацій. У публікаціях вітчизняних авторів розкриваються основні проблеми й чинники макроекономічного зростання на рівні того чи іншого регіону або їх поєднань, питання структурних змін, формування ринку праці та використання ресурсного потенціалу. Із переходом у систему координат XXI сторіччя основна увага була переорієнтована на досягнення сталого розвитку й побудову для цього системи оцінювання діявості влади на різних рівнях управління. Досить широкий спектр питань щодо розвитку регіонів та забезпечення в його процесі соціальної зорієнтованості висвітлений у наукових працях О. Амоші, В. Бесєдіна, Д. Богині, Є. Бойко, З. Варналія, З. Галушки, В. Гейця, М. Герасимчука, В. Гришкіна, О. Грішної, Г. Губерної, Н. Дєєвої, М. Долішнього, С. Дорогунцова, Л. Зайцевої, Т. Заяць, Б. Кваснюка, Е. Лібанової, Л. Лісогор, І. Лукінова, В. Мікловди, О. Новікової, В. Новікова, В. Онікієнко, В. Пили, А. Ревенка, В. Рибачка, І. Сало, М. Соколика, Л. Тимошенко, Л. Червової, М. Чумаченка та багатьох інших. Але послідовний рух країни до цивілізаційних стандартів життя принципово по-новому актуалізує соціальні аспекти розвитку.

Через прорахунки як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру в системі суспільного співжиття відбулися деформаційні процеси з досить відчутним впливом на соціальну стабільність. Як ніколи раніше суспільство розкололося на прошарок багатих і бідних зі значним діапазоном розбіжності в доходах, значна частина населення відчула втрату гарантій щодо базових прав на стандарти життя за мінімальними мірками людяності, посилилося відчуття соціального відторгнення. У зв'язку із цим винятково важливим постає питання з'ясування причин посилення соціальної дезінтеграції й творче осмислення упущень у забезпеченні соціальності в соціально-економічному розвитку країни.

Метою статті є оцінка диференціації регіонів України впродовж 1997 - 2010 рр. за різними макропоказниками, що забезпечують формування соціальної в процесі становлення соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Виклад основного матеріалу. Ми вважали за необхідне виходити в тлумаченні змісту "соціальної" з напрацювань західної наукової думки, яка до останнього часу порівняно з українськими реаліями базує свої теорії на досить сприятливому соціальному матеріалі. Видатний австро-американський економіст, лауреат Нобелівської премії Ф. А. Хайек з приводу досліджуваного терміна писав, що "...визначення "соціальний" застосовне до всього, що пов'язано зі зменшенням або усуненням відмінностей у доходах..." [1, с. 203]. З урахуванням теоретичних напрацювань вітчизняних та зарубіжних науковців щодо змісту категорії "соціальність" її адекватно сучасним реаліям можна тлумачити як об'єктивовані гетерогенні відносини, що виникають між людьми в процесі діяльного спілкування незалежно від волі й свідомості й спрямовані

вони на зменшення або усунення неприйнятної асиметрії в їхніх доходах безпосередньо та на задоволення основних життєвих потреб зокрема.

Із визначенням сутності "соціальності" актуалізується проблема її вимірюваності та встановлення прийнятного еталону. Натомість постає питання, до якої межі слід усувати нерівності в доходах, оскільки рівність також суперечить справедливості й призупиняє соціально-економічну активність. "Будь-яка справедлива соціальна система, - зазначав професор філософії Гарвардського університету Д. Ролз, - визначає діапазон, у рамках якого індивіди повинні розвивати свої цілі, і вона ж створює структуру прав і можливостей..." [2, с. 60]. Тому надзвичайно важливим моментом методологічної конструкції соціального є її ідентифікація з прийнятною чи то результативною нерівністю.

Оцінка диференціації населення за рівнем грошових доходів здійснюється на підставі розподілу населення на децилі (квартилі, квінтилі). Загальною вимогою для всіх країн, які обрали соціально зорієнтований шлях, за умови достатності грошових доходів для підтримання рівня життя за зразками мінімальних цивілізаційних стандартів найменш забезпеченої частини населення, розрив між доходами 10 % найбагатших прошарків населення і 10 % найбільш бідних не може перевищувати 10 разів [3, с. 241].

Розрахунки, проведені нами на базі офіційної статистики, дозволяють стверджувати, що реально середній дохід на душу населення у вищій децильній групі порівняно з аналогічним показником нижчої децильної групи був у 2000 р., за нашими розрахунками, вищим у 627,5 разів, у 2009 р. - у 1093 рази, а у 2010 р. вже в 1191 раз [4, с. 380, 399; 5, с. 385, 396]. Це надзвичайно глибока нерівність, яка вкрай негативно позначається на темпах економічного зростання. За офіційними даними, коефіцієнт фондів станом на 2010 р. склав 5,3 [6, с. 333]. Соціальні групи, які опинилися на нижніх щаблях соціальної ієрархії за доходами, а це не тільки перший дециль (усі дев'ять нижніх децилів не дотягують до середньомісячної заробітної плати, яка розташовується в десятому децилі), сприймають подібну нерівність як прояв значної несправедливості. Виокремлений рівень поляризації суспільства з виділенням групи в 10,3 % багатих і всіма іншими знедоленими виключає досягнення мети соціально-орієнтованої економіки щодо формування середнього класу. Слід підкреслити також і те, що високий рівень нерівності за доходами потребує масштабного вилучення доходів у бізнесу і його перерозподілу серед неможливих верств населення, що послаблює мотивацію до легалізації прибутків і консервує бідність.

На жаль, виокремлені прояви мають усереднений характер і ще більше проявляються на регіональному рівні. Регіони України мали значні відмінності до початку ринково-трансформаційних перетворень і мають їх і зараз, але одні з них такими залишилися, а в інших, що формуються під впливом управлінсько-реформаційних деструкцій, притиріччя поглибилися, проблеми загострилися.

Сучасний економічний простір України включає множини великих і малих територій, на яких проживає некорельована з їх площею кількість населення. На підставі цього виокремлюються специфічні аномалії (табл. 1).

Таблиця 1. - Територія і кількість наявного населення України за регіонами у 2010 р.

Регіони	Територія, тис. кв. км	Кількість населення, тис.		Щільність населення, осіб на 1 кв. км	
		1997 р.	2010 р.	1997 р.	2010 р.
Україна	603,5	50370,8	45778,5	83	76
АРК	26,1	2138,6	1963,5	81	75
Вінницька	26,5	1844,6	1641,2	69	62
Волинська	20,1	1073,1	1037,2	53	51
Дніпропетровська	31,9	3758,7	3336,5	117	105
Донецька	26,5	5068,9	4433,0	191	167
Житомирська	29,8	1449,4	1279,0	48	43
Закарпатська	12,8	1276,0	1247,4	99	98
Запорізька	27,2	2022,2	1801,3	74	66
Івано-Франківська	13,9	1448,2	1379,8	104	99
Київська	28,1	1885,4	1717,6	67	61
Кіровоградська	24,6	1196,4	1010,0	48	41
Луганська	26,7	2702,8	2291,3	101	86
Львівська	21,8	2717,7	2544,7	124	117
Миколаївська	24,6	1320,2	1183,3	53	48
Одеська	33,3	2547,8	2388,7	76	72
Полтавська	28,8	1705,4	1487,8	59	52
Рівненська	20,1	1189,7	1152,5	59	57
Сумська	23,8	1369,8	1161,5	57	49
Тернопільська	13,8	1168,4	1084,1	84	78
Харківська	31,4	3022,7	2755,1	96	88
Херсонська	28,5	1233,0	1088,2	43	38
Хмельницька	20,6	1484,4	1326,9	72	64
Черкаська	20,9	1470,4	1285,4	70	61
Чернівецька	8,1	939,8	904,3	116	112
Чернігівська	31,9	1315,3	1098,2	41	34
м. Київ	0,8	2625,3	2799,2	3281	3350
м. Севастополь	0,9	396,6	380,8	440	441

Так, наприклад, Чернівецька область займає територію у 8,1 тис. кв. км, на якій станом на початок 2011 р. проживало 904,3 тис. осіб, то в Одеській області з її територією у 33,3 тис. кв. км проживає 2388,7 тис. осіб, а в Дніпропетровській та Чернігівській областях, які окоцують по 31,9 тис. кв. км, проживають відповідно 3 336,5 тис. та 1 098,2 тис. осіб, тобто щільність населення відповідно 105 та 34 особи на 1 кв. км. А якщо проаналізувати мінімальні значення, то найбільша щільність у м. Києві - 3350, а найменша в Чернігівській - 34 особи на 1 кв. км [5, с. 23]. За всіма областями та АРК щільність упродовж 1997 - 2010 рр. скоротилася, максимальне скорочення відбулося по Донецькій області - на 24 особи на 1 кв. км, мінімальне по Закарпатській - 1 особа на 1 кв. км. І тільки по м. Київ та м. Севастополь відбулося збільшення на 69 та 1 відповідно.

Якщо спроектувати ці створювані роками аномалії на поле питомої ваги продукування валової доданої вартості (ВДВ) різними секторами економіки регіонів, то домінуючий серед них, на наш погляд, визначить спеціалізацію регіону. Згідно з диференціацією за таким принципом, на теренах України сформувалися регіони промислового спрямування (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська й Полтавська області), території з домінуванням сільськогосподарського виробництва (Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Київська, Кіровоградська, Тернопільська і Хмельницька області), регіони переважного надання послуг (АРК, Львівська, Одеська, м. Київ та Севастополь) і території з по-

рівняно збалансованим розвитком секторів регіональної економіки (Івано-Франківська, Миколаївська, Рівненська, Сумська, Харківська, Херсонська, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська області). Цей стан зафіксовано нами на кінець кожного періоду від 2001 р. до 2010 р.

У силу загальноекономічної політики в цілому в регіонах сільськогосподарського спрямування частка продукції домінуючого в них аграрнопромислового комплексу в обсягах продукування ВДВ скоротилася. Паралельно із цим процесом зростає потенціал промислових регіонів та регіонів переважного надання послуг. Подібний рух генерував просторову неоднорідність, чи то диференціацію економічного простору. У промислових регіонах суб'єкти промислового спрямування продукують у структурі ВДВ понад половину її загальної вартості.

За нашими розрахунками, обсяги продукування ВРП в абсолютному вимірі суттєво відрізняються в розрізі регіонів. І, що головне, у період з 1997 до 2010 р. ця розбіжність в економічних можливостях регіонів зросла з 23,7 до 25,3 раза [4, с. 47; 5, с. 48; 7, с. 31].

Більш-менш прийнятним було в 1997 р. співвідношення між максимальним і мінімальним значенням ВРП на особу, яке не перевищувало 3,6 [4, с. 46]. Проте у 2010 р. воно зросло порівняно з 1997 р. майже в 1,8 раза. Відносно зростання розбіжності між максимальним і мінімальним значенням ВРП на особу доповнилося підвищенням вартості самого розмаху з 1900 до 11300,8 або в 5,95 раза [4, с. 46, 75; 5, с. 72; 7, с. 32].

Розбіжність між регіонами щодо виробництва в них продукції сільського господарства (співвідношення між максимальним і мінімальним значенням обсягу виробництва сільгосппродукції впродовж 1997 - 2010 рр. залишалось практично статичним на рівні 3,3) можна вважати прийнятною. Певною мірою вона відтворює позитиви в забезпеченні продуктами харчування хоча б населення регіону з максимальним обсягом виробленої сільськогосподарської продукції. Проведений аналіз за даними Державної служби статистики України за 2010 р. дозволяє навести такі мінімаксні значення. Так, максимальний обсяг продукції, виробленої суб'єктами сільського господарства, мав місце в Черкаській області й складав 7045 млн грн у порівняних цінах 2005 р., а найменший - у Чернівецькій області - 2129 млн грн. Цікаво, але подібна активність Черкаського регіону не гарантувала йому адекватного забезпечення населення регіону продуктами харчування. За проведеннями розрахунками, споживання продуктів харчування в Черкаській області не перевищувало 870,0 кг на одну особу в сім'ї, а в Чернівецькій області - 680,4 кг, що

було меншим від медичних норм відповідно на 98,2 кг та 287,8 кг [5, с. 413; 8, с. 272, 273; 9, с. 475].

Людина через свою соціальну природу прагне до забезпечення таких умов проживання й підтримання життєдіяльності, рівень яких якщо й не відповідає, то наближається до критерію відповідності соціальному стандарту "нормального життя" і сприймається як індивідом, так і більшістю в якості етапного комфорту, а то й стану блага. А це, у свою чергу, потребує відповідної наявності й раціонального функціонування елементів соціальної інфраструктури з надання послуг незалежно від місця проживання. Здавалось би, що за умови зменшення наполовину обсягів їх надання населенню порівняно з 1990 р. єдиною можливістю забезпечення ними реальних потреб мало б бути зменшення того співвідношення, яке склалося на рівні десяти між максимальним і мінімальним обсягом їх надання в різних регіонах (Донецька область - 1307 млн крб, м. Севастополь - 131 млн крб) за станом на кінець 1990 р. [10, с. 429]. Проте розбіжність тільки посилювалась протягом 1997 - 2010 рр. (табл. 2).

Таблиця 2. - Обсяг послуг, наданих населенню, за регіонами в 1997 - 2010 рр., млн грн

Регіони	Роки			
	1997	2000	2005	2010
АРК	652,8	987,0	4342,9	8697,6
Вінницька	248,3	383,7	1276,2	4000,1
Волинська	146,4	243,1	949,0	2108,3
Дніпропетровська	733,5	1300,8	5059,1	13782,1
Донецька	1008,5	1424,9	7256,4	15776,9
Житомирська	192,4	301,9	755,5	2400,4
Закарпатська	140,5	274,3	924,3	2277,2
Запорізька	389,7	612,9	2265,3	4989,0
Івано-Франківська	171,0	296,0	917,5	2339,8
Київська	346,9	487,7	1992,1	7879,2
Кіровоградська	155,1	247,9	1253,7	2877,2
Луганська	353,8	544,5	2039,8	3592,7
Львівська	514,1	921,0	5280,3	11357,8
Миколаївська	189,0	312,1	1638,4	6067,3
Одеська	506,3	923,9	9085,1	22220,5
Полтавська	318,3	506,3	1407,6	2988,2
Рівненська	151,7	245,7	1091,7	2578,9
Сумська	225,8	323,9	957,3	1795,9
Тернопільська	144,0	266,8	609,2	1420,3
Харківська	587,6	1189,8	4724,2	9919,6
Херсонська	173,4	319,1	1380,5	2569,2
Хмельницька	206,6	315,5	739,0	1755,4
Черкаська	212,2	340,3	1038,3	3285,5
Чернівецька	119,7	213,5	641,7	1270,4
Чернігівська	203,7	297,6	862,9	2363,1
м. Київ	1102,4	2323,9	27562,6	91289,6
м. Севастополь	85,2	162,1	742,7	2051,1

Розрив за обсягом послуг, наданих населенню, склав у 1997 р. - 12,9 раза (м. Київ - 1102,4 млн грн, а м. Севастополь - 85,2 млн грн), а у 2010 р. зріс до 71,9 (м. Київ - 91289,6 млн грн, а Чернівецька область - 1270,4 млн грн) [4, с. 267; 5, с. 295-296]. При цьому абсолютне вартісне значення розмаху між максимальним обсягом надання послуг у регіонах і мінімальним у цінах 1997 р. складало в 1990 р. 3191,4 млн грн, у 1997 р. - 1017,2 млн грн, а у 2010 р. вже 15520,6 млн грн. Наростання абсолютного значення розмаху й збільшення амплітуди коливань мінімаксних показників, відтворюючих зміни

в наданні послуг, віднаходить пояснення в спеціалізації та типі території за рівнем розвитку. У силу специфіки спеціалізації й можливостей її підтримання в умовах трансформаційних змін регіони поділилися на розвинені, слабозрозвинені й депресивні. Одні з них змогли підтримати обсяги виробництва, інші порівняно недавно були більш-менш розвиненими в соціально-економічному плані й мали потенціал забезпечення подальшого економічного підйому, але з ряду причин піддалися кризовим явищам об'єктивного й суб'єктивного характеру. Є й такі, що потерпають узагалі від спаду виробництва. Але

складність і зміст проблеми утворення розбіжності в наданні платних послуг населенню полягає не в рівні розвитку регіону взагалі, а у створенні цим явищем розпорошеної платоспроможності населення. Саме на такій основі чітко фіксується максимум обсягу надання платних послуг населенню в столиці, яка взагалі є регіоном переважного надання послуг.

Темпи економічного розвитку території, а отже, і можливості усунення нерівності в доходах населення, залежать від динаміки капітальних вкладень. Але це тільки умова. Її реалізація залежить від міри розпорошення основних засобів за територіями, наявності інвесторів і їхнього бажання вкласти інвестиції в чітко визначений вид економічної діяльності, що головне, в економічно активному регіоні. Понад 63,4 % вартості основних засобів країни сконцентровано в шести високоіндустріальних областях - Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Харківській, Київській та м. Києві. Проте, потреби їх продуктивного відтворення пов'язані з довготривалими інвестиціями, що визначально піднімає рівень їх інвестиційного ризику. Саме вибірковість сфер інвестування з коротким інвестиційним циклом обумовила концентрацію інвестиційної діяльності в промислових регіонах та регіонах переважного надання послуг зі спрямуванням на конкретні об'єкти видів діяльності зі швидкою окупністю. Як наслідок, і за макропоказником інвестицій в основний капітал упродовж 1997 - 2007 рр. посилилася розбіжність в обсягах інвестування регіонів з 26,1 до 35,1 або більше ніж у 1,3 раза [4, с. 199; 5, с. 201]. Те зниження цієї розбіжності до 15,6, яке мало місце у 2008 - 2010 рр., пов'язується з чинниками кризового характеру, але не з діями державного й регіонально-адміністративного менеджменту.

Мабуть в умовах визначально низького рівня й узагалі політики оплати праці роботодавцями, не існує іншого шляху до послаблення нерівності в доходах, як забезпечення зайнятості членів домогосподарств. Диференціація регіонів за рівнем зайнятості є меншою, порівняно з ВРП, наданням платних послуг населенню, інвестуванням в основні засоби та роздрібним товарообігом. Пояснити це можна, залучивши до процесу дослідження факти концентрації робочої сили в галузях, які були визнані пріоритетними і діяльність яких держава підтримувала через надання певних преференцій. Ідеться про металургійний та хіміко-лісовий комплекс. Перший охоплює видобуток, збагачення та агломерацію залізних, марганцевих і хромітових руд, виробництво чавуну, доменних феросплавів, сталі й прокату, металів промислового призначення, вторинну переробку металів тощо. До другого комплексу належать галузі, які забезпечують суб'єктів господарського комплексу країни мінеральними добривами, содою, фарбами, паливно-мастильними матеріалами, целюлозою тощо. Існує певна специфіка розміщення як металургійних, так і хімічних підприємств на території країни чи то в розрізі регіонів, які й визначають відмінності в зайнятості по регіонах із наявністю підприємств цих галузей чи то їх відсутністю.

Зв'язок між показниками виробництва (ВРП, ВВП на особу, виробництво продукції сільського господарства тощо) і споживанням (платні послуги населенню) опосередковує торгівля, сприяючи більш повному задоволенню потреб населення через

орієнтацію та переорієнтацію діяльності підприємств в аспекті асортименту та сортності. За даними Державної служби статистики України, роздрібний товарообіг у розрізі регіонів набув ознак різко зростаючої асиметричності. Якщо в 1990 р. співвідношення між мінімаксними значеннями обсягу товарообігу складало 8,9, то вже в 1997 р. зросло до 18,7 або у 2,1 раза і впродовж 1998 - 2010 рр. стійко коливалося навколо цього рівня. Зрозуміло, що процес змін розбіжності в обсягах роздрібногo товарообігу здійснюється в напрямку, який пов'язаний, з одного боку, із розвитком матеріального виробництва, а з іншого - із реальними доходами населення. За тих умов, що склалися у виробничому секторі економіки й, зокрема, зміщення активності продуцентів у деяких регіонах до певних галузей як центрів тяжіння, купівельну платоспроможність населення конкретних територій визначають сфери прикладення зусиль праці.

Висновки та перспективи подальших досліджень

1. Категорію "соціальність" адекватно сучасним реаліям можна тлумачити як об'єктивовані гетерогенні відносини, що виникають між людьми в процесі діяльного спілкування незалежно від їх волі й свідомості й спрямовані на зменшення або усунення неприйнятної асиметрії в їхніх доходах безпосередньо та на задоволення основних життєвих потреб зокрема.

2. Упродовж 1997 - 2010 рр. на національних теренах здійснюється регресивна дивергенція економічного простору. Результатом цієї неоліберальної політики, що проводилася на теренах країни, стало формування ринковозорієнтованих суб'єктів господарювання й водночас розширення діапазону асиметрії в різнобічному спектрі суспільного співжиття. Наростання поляризації багато в чому підживлюється й реаліями сформованої спеціалізації регіонів. Така концептуальна модель забезпечення соціальності, на якій ґрунтується ось уже понад 10 років політика українського уряду, поглиблює протиріччя соціально-економічного розвитку держави й може спричинити колапс її основних інституцій. Процеси, що протікають на різних рівнях економічної системи країни, однозначно як у сукупності, так і порізно породжують коливання результатів використання різноякісних та різнокількісних виробничих ресурсів, що й формує нерівноважну динаміку в розрізі території та видів економічної діяльності.

Наведення фактів наростання неоднорідності чи то посилення диференціації економічного простору не є, на наш погляд, неминучим наслідком будь-якого реформування. Вектор прогресивної трансформації не слід сприймати і як шлях до практично тотожних показників у відтворенні соціально-економічного поступу. Для того етапу перетворень, який пережила й переживає Україна характерним має бути не рівномірний, а все-таки поляризований у заздалегідь визначеному діапазоні розвиток.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Хайек Ф. А. Пагубная самонадеянность. Ошибки социализма / Ф. А. Хайек; [пер. с англ.]. - М. : Новости ; Catalax, 1992. - 189 с.
2. Ролз Д. Теория справедливости / Д. Ролз; [пер. з англ.]. - К. : Основи, 2001. - 822 с.

№ 5 (119) вересень-жовтень 2012 р.

3. Гусаров Ю. В. Управление: динамика неравновесности / Ю. В. Гусаров. - М. : ЗАО "Изд-во "Экономика", 2003. - 382 с.

4. Статистичний щорічник України за 2000 рік / [за ред. О. Г. Осауленка]. - К. : Техніка, 2001. - 598 с.

5. Статистичний щорічник України за 2010 рік / [за ред. О. Г. Осауленка]. - К. : ТОВ "Август Трейд", 2011. - 559 с.

6. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2009 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України) : стат. зб. : Частина I / [відп. за випуск І. І. Осипова]. - К. : ДП "Інформаційно-аналітичне агентство", 2010. - 434 с.

7. Валовий регіональний продукт за 2010 рік : стат. зб. / Державна служба статистики України. - К. : ДП "Інформаційно-аналітичне агентство", 2012. - 161 с.

8. Статистичний збірник "Регіони України" 2011 / Держ. служба стат. України ; [за ред. О. Г. Осауленка]. - Ч. I. - К. : ТОВ "Август-Трейд", 2011. - 363 с.

9. Трансформація моделі економіки України (ідеологія, протиріччя, перспективи) / Ін-т екон. прогнозування ; [за ред. В. М. Гейця]. - К. : Логос, 1999. - 500 с.

10. Статистичний щорічник України за 1995 рік / Міністерство статистики України ; [відп. за вип. В. В. Самченко]. - К. : Техніка, 1996. - 576 с.

О. Kakhov's'ka

SOCIALITY: ITS ASSESSMENT AND POSSIBILITIES OF SUPPORT IN THE CONTEXT OF REGIONS

Interpretation of the context of the category "sociality" is given and on this basis the measure of its display is generalized in the national space. The changes of differentiation of regions are exposed during 1997-2010 on different macro indexes that recreate influence on "sociality" of the settler factor.

Key words: sociality, assessment, country, regions, differentiation, displays, destructions.

© О. Каховська

Надійшла до редакції 25.09.2012

УДК 339.74

ВПЛИВ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НІМЕЧЧИНИ НА МОНЕТАРНУ ПОЛІТИКУ ЄС

РОМАНА МІХЕЛЬ,

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин

Львівського національного університету імені Івана Франка

У статті викладені основні етапи формування Європейської монетарної системи та роль Федеративної Республіки Німеччини в її становленні. Зокрема, показано роль Центрального банку Німеччини - найстабільнішого центрального банку серед банків інших країн-членів ЄС. Базуючись на історичних фактах, автор аналізує вплив монетарної політики Німеччини та формування монетарної політики ЄС.

Ключові слова: монетарна політика, Європейський центральний банк, Бундесбанк, ФРН, Європейський Союз.

Постановка проблеми. Німеччина в Європейському Союзі проявляла свою домінуючу позицію в усіх ланках економічного життя Співтовариства. Вона першою з держав-засновниць запровадила основи конкурентної політики, отримала лідерство у сфері грошово-кредитних відносин. Вона успішно вийшла з поствоєнної кризи, поборолла гіперінфляцію та вивела свою валюту на домінуючу позицію в Європі.

К. Губріх уважає, що німецька монетарна систе-

ма є хорошим прикладом для європейської монетарної системи із чотирьох причин: по-перше, економічні суб'єкти Німеччини відігравали й відіграватимуть значну роль у формуванні монетарної політики ЄС, оскільки ФРН має найпотужнішу економіку в Співтоваристві; по-друге, Німеччина зробила найвагоміший внесок у формування європейської грошової системи, оскільки німецька марка була її основною валютою; по-третє, Європейський центральний

№ 5 (119) вересень-жовтень 2012 р.